

COĞRAFİ İNFORMASIYA SİSTEMİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ GOMAP.AZ SERVİSLƏRİNİN FAYDALILIĞI

Əlizadə T.E.

(BDU, Tətbiqi riyaziyyat və kibernetika fakültəsi)

turkay6006@gmail.com

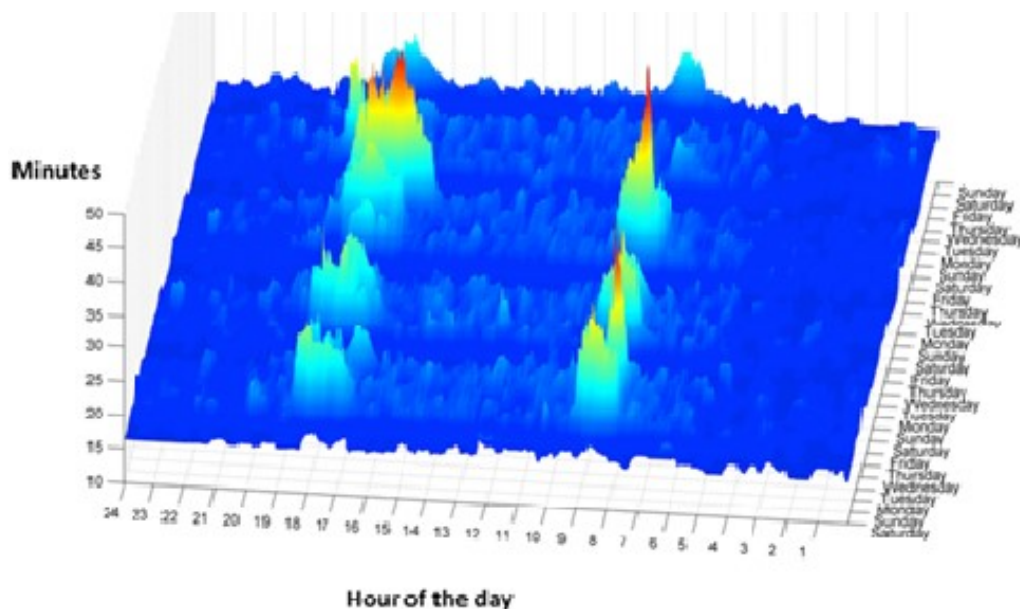
Xülasə: Təqdim olunan işdə GoMap.az servislərinin faydalılığı, inkişafı haqqında məlumatlar əks olunmuşdur.

Açar sözlər: GoMap.az, Coğrafi İnformasiya Sistemləri, onlayn xəritə.

GoMap.az portalının inkişafı iki əsas istiqamətdə aparılır: 1) Proqram və aparat təminatının inkişafı; 2) Web-portalın funksionallığının Web-saytlara və müxtəlif təşkilatların proqram və aparat həllərinə inteqrasiyası. Portalın inkişafı üçün əsas texniki vəzifələr aşağıdakı kimi aparılır. GoMap.az portalının proqram təminatının inkişafına əsasən portalın funksionallığının genişləndirilməsi daxildir. Portalın funksionallığının genişləndirilməsi prosesi yeni proqram kitabxanaları ilə təmin olunan imkanların araşdırılmasını, eləcə də portalın təsərrüfat fəaliyyətinə və insan həyatına aid olan məsələlərdə tətbiq edilməsi imkanlarının araşdırılmasını əhatə edir. Aparat təminatının inkişafı portalın işləmə tələblərinə cavab verməli və tələb olunan sayda istifadəçini birləşdirmək imkanını təmin etməlidir. Bu məsələnin tədqiqinə ilk növbədə istehlak edilən operativ yaddaşın, mərkəzi prosessorun məhsuldarlığının və əməliyyat sisteminin imkanlarının və müvafiq istifadəçi sorğularının işlənməsi ilə bağlı proqram təminatının hesablanması daxil edilməlidir. Tədqiqat həmçinin serverlərin və informasiya şəbəkələrinin infrastrukturunu da əhatə etməlidir. Böhran vəziyyətlərində qərarların qəbul edilməsinə kömək etmək üçün tətbiqlər virusun yayılması və epidemiya təhlükəsi kimi hallarda kömək edə bilər. Belə ki, GoMap.Az portalın əsas üstünlüyü coğrafi məlumatları xəritədə göstərməkdir.

GoMap.Az portalı coğrafiya fənninin tədrisi üçün çox faydalı bir vasitədir. GoMap.Az layihəsinin həyata keçirilməsində və işin dəstəklənməsində Coğrafi İnformasiya Sistemlərindən (CİS) istifadə olunur. Buna görə də coğrafiyanın tədrisində GoMap.Az-ın dəyəri iki ehtimalın mövcudluğuna əsaslanır: onlayn xəritə və CİS-in olması. Onlayn xəritəyə daxildir: 1) rayonların adları, yerləşdikləri yer və sərhədlər; 2) yaşayış məntəqələrinin adları, yerləşdikləri yer və növü; 3) çayların, göllərin, su anbarlarının, bataqlıqların və s. yerlərin adları və yeri; 4) meşələrin, parkların və s. yeri; 5) elektrik xətləri, boru kəmərləri, kanallar və s. daxil olmaqla milli iqtisadiyyatın infrastrukturunu; 6) dəmir yolu, avtomobil yolları və dəniz yolları da daxil olmaqla nəqliyyat infrastrukturunu; 7) maraq obyektlərinin nöqtəsi, yeri və növü; 8) torpaqdan istifadə [1]. Video monitorinq sistemləri şəhər obyektlərinin onlayn izlənməsi imkanını təmin edə bilər. Yol hərəkətinin vəziyyəti, təmir işləri, yolda baş verən hadisələr və tıxaclar barədə sürücülərə məlumat verə bilən yol vəziyyətinin onlayn monitorinqinin mümkünlüyü çox vacibdir. Mövcud xəritələr, məsələn, nəqliyyat vasitələrinə nail olmaq üçün ərazilərin mövcudluğunu göstərir. Bu xüsusiyyət aşağıdakı xidmətlər üçün çox vacibdir: 1) təcili yardım xidmətləri: yanğın bölmələri, təcili tibbi yardım xidmətləri, polis; 2) çatdırılma xidmətləri; 3) turist mərkəzləri və otellər (turistik yerlərin gəzinti xəritəsi).

Analitik hesabatlar infrastrukturun vəziyyətinin vizual mənzərəsini əldə etməyə imkan verir. Məsələn, günün vaxtı və həftənin günündən asılı olaraq avtomobil yolunun yüklənməsinə dair bir hesabat əldə oluna bilər.

Mobil və onlayn ticarət dünyada intensiv inkişaf edən fəaliyyətdir. Beləliklə, onlayn ticarət coğrafi məlumatların köməyi olmadan həyata keçirilə bilsə, mobil ticarət coğrafi məlumatlara əsaslanan sistem tələb edir. GoMap.Az portalı həm onlayn həm də mobil ticarətin həyata keçirilməsinə imkan verən funksiyaları birləşdirə bilər [2]. Başqa sözlə, GoMap.Az reklam və satış funksiyalarını coğrafi məkanla əlaqələndirməkdən ibarət mobil ticarətin funksiyasını həyata keçirə bilər. Bununla birlikdə, bu funksiyaların genişlənməsi portalın onlayn satış xidmətləri ilə integrasiyasını tələb edəcəkdir ki, bu da GoMap.Az portalı vasitəsi ilə onlayn ticarət imkanlarının təmin edilməsi ilə nəticələndirəcəkdir. Mobil kommersiya smartfon və mobil əlavələrin tətbiqi vasitəsilə həyata keçirilə bilər. Cihazınızın yerləşdiyi yerdən asılı olaraq və onun istifadəçisi tərəfindən sistem sizə yaxınlıqdakı xidmət və malların mövcud olduğu barədə məlumat verməklə reklam mesajları göndərə bilər. Həmçinin, mağazalara, ticarət mərkəzlərinə və xidmətlərə baş çəkən müəyyən müştərilər haqqında məlumatları təhlil etmək də mümkündür. Mobil proqramlar insanların ehtiyaclarının təhlilini təşkil etməyə və onlara lazım olanları tapmaqda kömək edə bilər. GoMap.Az portalı marketing funksiyalarının həyata keçirilməsini əhatə edə bilər. Məsələn, mağazalar və təşkilatlar müəyyən malların və xidmətlərin mövcudluğu üçün formaları doldurduqda müəyyən malların paylanması xəritəsini əldə edə bilərsiniz. Müəyyən bir məhsul və xidmət üçün ehtiyac formalarını doldurarkən ehtiyacların paylanması xəritəsini əldə edə bilərsiniz. Bu kartların müqayisəsi hansı sahələrdə müəyyən mal və xidmətlərin çatışmazlığı və ya artıq olması barədə məlumat verəcəkdir. Bu cür məlumatlar həm adi sakinlər, həm də iş adamları üçün çox faydalı ola bilər.

1. E.R.Aliyev, D.B.Gakh, Application of web-based geo-information technologies in the implementation of the Arctic development strategy,

Transactions of Azerbaijan National Academy of Sciences, Informatics and Control Problems, N6, 2017, Baku, Azerbaijan.

2. GoMap.az layihəsi 2020, <http://www.GoMap.Az>